

HITEK-ARRANGEMENTER efterår 2026

Besøg i udstillingen: Ole Rømer og den store opdagelse

Mandag 7. september 2026, kl. 16.00 – 17.30..... Arr.nr. 366426

Tirsdag 13. oktober 2026 kl. 16.00 – 17.30..... Arr.nr. 366427

Købmagergade 52A, 1150 København K.

I 2026 fejrer Rundetårn 350-året for videnskabsmanden og opfinderen Ole Rømers banebrydende opdagelse af lysets hastighed med et stort program. Rundvisningen tager dig med på en tur gennem tårnets historiske rammeudstilling, der fortæller om opdagelsen, mennesket bag og forbindelsen til Rundetårn.

For 350 år siden gjorde astronomen Ole Rømer sin skelsættende opdagelse af, at lyset har en hastighed. Men hvordan nåede han frem til, at det var sådan, det forholdt sig? Hvad betyder opdagelsen for os i dag? Og hvem var han ellers – altmuligmanden med de mange talenter og den store paryk?

Teknologi i teknokratiets tjeneste – om kildeskattens indførelse i Danmark

v/ cand. mag. Anders Vind Ebbesen

Mandag 14. september 2026 kl. 17.00 – 19.00..... Arr.nr. 366113

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

Indførelsen af kildeskatten var en forudsætning for velfærdsstatens udbygning og den nye EDB-teknologi var en forudsætning for at kildeskatten kunne indføres. Kildeskatsystemet var i mange år det største IT-system i Danmark og i dette foredrag vil der blive redegjort for samspillet mellem de menneskelige aktører og den nyeste teknologi.

Når vi beskæftiger os med teknologihistorie er det altid værd at minde os om, at den handler om meget andet end maskiner. Teknologihistorien er i ligeså høj grad et spørgsmål om kontekst og de aktører, der forholder sig til den nye teknologi og dens muligheder og udfordringer. At den moderne teknologi i sig selv ikke løser alle problemer, kan forstås ud fra et notat fra Skattedepartementet i 1960: »Stillingen er da den, at departementet kun råder over 1 planlægger med den fornødne uddannelse, og han er på ubestemt tid indlagt på sanatorium med lungetuberkulose.«

I dette foredrag vil der blive fortalt om de ideer der førte til kildeskatten, de aktører (politikere, embedsmænd, borgere, kommuner, arbejdsgivere og datacentral), der var involveret og de teknologi-valg der blev foretaget. Fokus er især på arbejdet i Skattedepartementet, hvor man i første omgang tænker, at indførelsen primært er en teknisk udfordring, men det viser sig at de største udfordringer kom til at blive de menneskelige aktører, sædvaner og historiske betingelser.

Efterkrigstidens boligområder – fra opførelse til afvikling

v/ professor i arkitektur og fysisk planlægning Claus Bech-Danielsen, Aalborg
Universitet

Tirsdag 6. oktober 2026, kl. 17.00 – 19.00..... Arr.nr. 366114

IDA, Kalvebod Brygge 31 - 33, 1780 København V.

Claus Bech-Danielsen vil indledningsvis berette om dengang velfærdsstaten med særlige krav til det støttede byggeri gik forrest i udviklingen af byggeriets industrialisering. Det førte til store almene boligområder i forstæderne til de danske byer. Her flyttede mange danskere ind, og de fandt stor glæde i de velfungerende boliger omgivet af trafiksikre uderum med store græsplæner og masser af dagslys. Kort efter begyndte problemer imidlertid at vælte ned over bebyggelserne, og de blev mere og mere stigmatiserede. I dag er det igen staten, der går forrest. Nu handler det om boligområdernes totale omdannelse og afvikling.

Ny teknologi og svag regulering – syntetiske pesticider hos Cheminova 1938-1953

v/ cand. phil. Jørgen Burchardt, associeret forsker v/ Middelfart Museum

Torsdag 29. oktober 2026 kl. 17.00 – 19.00 Arr.nr. 366884

IDA, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

Cheminova gik på få år fra en lille kemisk virksomhed til Danmarks mest markante producent af syntetiske pesticider – og samtidig en af landets største forurenere. Ny organisk kemi fra Tyskland skabte store muligheder, men også risici, som datidens videnskab og myndigheder endnu ikke forstod. En ung kemiker drev udviklingen frem i højt tempo, mens reguleringen haltede bagefter.

Foredraget spørger, om vi grundlæggende står uforberedte, hver gang en ny teknologi bryder igennem.

Rundvisning i udstillingen: Komplekse forbindelser

Torsdag 5. november 2026, kl. 16.00 – ca. 17.15 Arr.nr. 366885

DTU bygning 208, Kemitovet, 2800 Kgs. Lyngby **Hovedstadens Letbane kører næsten til døren.**

Forskning er forbundet til både kyllinger, kryolitminer og kloakker. På denne rundvisning i udstillingen 'Komplekse forbindelser' fortæller Laila Zwisler fra Teknologihistorie DTU hvordan det hænger sammen gennem en række historier fra DTU. Med historiske genstande fra de sidste 200 år viser udstillingen, hvordan viden og teknologi gennem historien er viklet ind i politik, kultur, miljø og mennesker - fra det første lille kemilaboratorium i 1829 frem til nutidens vidtforgrene fag og faciliteter. Udstillingen har fokus på kemi-, bio- og life-området og deltagerne vil bl.a. høre om ingeniøruddannelse, kunstige dyr og nobelpriser.

Udstillingen er et samarbejde mellem DTU's forskere, ansatte, studerende og den historiske afdeling. Den befinder sig i den nyrenoverede undervisningsbygning for kemi-, bio- og life science fagene og her udfoldes kulturhistorien side-om-side med nutidige faciliteter. Udstillingen understøttes af film og artikler på komplekseforbindelser.dtu.dk.

Vær opmærksom på at vi står op hele tiden og at der ikke er garderobe i bygningen.

København og den florissante handel 1756-1807

v/ historiker og forfatter Kåre Lauring

Onsdag 18. november 2026, kl. 17.00 – 19.00 Arr.nr. 366967

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

I foredraget fortæller Kåre Lauring, med baggrund i en udvalgt række stadigt eksisterende boliger, om de mennesker, der var involveret i den florissante handel, hvad enten det var som storkøbmand, kaptajn i slavefarten, supercargo på Kinafarten eller sukker-raffinør i Nyhavn. Foredraget beskriver også den gryende bevidsthed blandt de florissante købmænds hustruer og døtre.

Den florissante handelsperiode, der rakte fra ca. 1750 til krigen mod England i 1807, var en skelsættende periode i Danmarks og Københavns historie. Ude omkring verden blev der på den tid udkæmpet en lang række krige, men helt frem til 1807 lykkedes det for Danmark at holde sig neutral. Det sikrede, at den dansk søværts handel, hver gang en krig brød ud, blev placeret i en yderst profitable situation, hvor danske skibe kunne sejle og handle frit over hele kloden uden frygt for, at de skulle blive kapret af skibe fra en fjendtlig magt.

Den florissante handelsperiode handler dermed ikke så meget om handel mellem Danmark og dets kolonier i Vestindien, Guineakysten og Indien, selv om dette emne også indgår i foredraget, men om hvorledes, danske handelsskibe trådte til, så forbindelserne mellem de krigsførende magter og deres kolonier, blev opretholdt.

Mulighederne var uanede, store formuer blev skabt og - når freden kom, og normale tider vendte tilbage - også tabt. Det var dog, og i modsætning til hvad mange tror, ikke meget af de store formuer, der blev sat i byggeri i København, for de florissante storkøbmænd foretrak at købe allerede opførte boliger. Udenfor København derimod, op langs med Øresunds kyst og ned langs Mølleåen, blev formuer investeret i en lang række nyopførte lystgårde, så de florissante købmænd og deres familier kunne slippe ud af byen, når sommervarmen fik byens kanaler og rendestene til at lugte langt væk.

Foredraget er bygget op omkring Kåre Laurings bog: *København og den florissante handel 1756-1807*", Gyldendal 2025. Kåre Luring, der er uddannet som historiker og reklamefotograf, var i årene 1982-2012 ansat som museumsinspektør ved Handes- og Søfartsmuseet på Kronborg, nu M/S Museet for Søfart.

Trelleborgene: Hvordan konstruerede man borge i 900-tallet og hvorfor?

v/ historiker, cand. mag. Anders Lundt Hansen

Tirsdag 8. december 2026 kl. 16.00 (16.30) – 18.30..... Arr.nr. 366115

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

Kong Harald byggede mindst seks ringborge i sit rige, og han gjorde det med en systematik, der aldrig før var set i Nordeuropa. Borgene var symmetriske anlæg, og de var udstyret med ens bygninger, der som 900-tallets typehuse blev spredt over hele landet.

Borgene blev i 2023 optaget på UNESCO's liste over verdensarven, og foredraget kommer ind på både de tekniske forudsætninger for konstruktionerne, og for de politiske og sociale omstændigheder, der førte til deres opførelse – og deres undergang.

Om foredragsholderen: Anders Lundt Hansen er historiker, cand. mag. og ekstern lektor ved Københavns Universitet. Han er forfatter til "Kong Haralds Ringborge. En rundrejse i Danmark i 984", og talrige andre populære og velanmeldte bøger.

Inden foredraget kl. 16.30 serveres gløgg og æbleskiver fra kl. 16.00 – også alkoholfri gløgg.

Lokomotivfabrikken FRICHS i Aarhus

v/ civilingeniør Erik Cletus Petersen, teknisk konsulent hos Banedanmark

Torsdag 14. januar 2027 kl. 16.30 – 18.30..... Arr.nr. 366428

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V

Søren Frich startede i 1854 et jernstøberi i Aarhus. Virksomheden voksede ret hurtigt og i starten af 1880'erne begyndte man at reparere damplokomotiver.

Det var dog først omkring år 1910 fabrikken for alvor begyndte at bygge damplokomotiver og senere diesellokomotiver.

Jernbaneeventyret sluttede i 1979. Foredraget om lokomotivfabrikken FRICHS er baseret på sort/hvide billeder, taget af fabrikkens egen fotograf i tiden 1920-1970.

Forslag til nye arrangementer

HITEK's bestyrelse ajourfører løbende en liste over potentielle muligheder for arrangementer. Selv om bestyrelsen er bredt sammensat og har en stor kontaktflade til teknologihistoriske miljøer, er vi alligevel i høj grad afhængige af input fra medlemmerne og andre med interesse for historisk teknologi.

HITEK's arrangementer fastlægges af bestyrelsen. De fleste af det kommende halvårs foredrag og ekskursioner udvælges fra den ajourførte liste ud fra aktualitets- og tilgængelighedskriterier. Da bestyrelsen kun planlægger et halvår ad gangen, er det muligt at agere hurtigt på forslag fra medlemmerne.

Alle, der har forslag eller ideer til teknologihistoriske indslag bedes henvende sig til et af bestyrelsens medlemmer, dels for at øge kvaliteten af og variationen i arrangementerne, dels for at programmet i så høj grad som muligt kan komme til at afspejle medlemmernes interesser.

Administrative oplysninger

Indmeldelse i HITEK kan ske via selskabets hjemmeside ida.dk/hitek eller telefonisk til HITEK's sekretariat på telefon 3318 4848.

Tilmelding til HITEK's arrangementer kan ske telefonisk til HITEK's sekretariat på telefon 3318 4848 eller på ida.dk/arrangementer.

Udskriv deltagerlister for arrangementerne:

Login på mit.ida.dk under "Kommende arrangementer" og klik på "Vis alle mine arrangementer". Der kommer en liste frem med de arrangementer, du er tilmeldt, og herunder kan du se deltagerlisterne for de enkelte arrangementer.

HITEK's bestyrelse pr. 1. marts 2026

Klaus Thiesen	<i>formand</i>	civilingeniør	klaus.thiesen24@gmail.com
Palle Sørensen	<i>næstformand</i>	civilingeniør	lotteogpalle@mail.dk
Else Roager Simonsen	<i>sekretær</i>	akademiingeniør	ers.trekro@mail.tele.dk
Michael Deichmann		akademiingeniør	michael@deichmann.org
Hans Otto Kristensen		civilingeniør	hokmarine@mail.dk
Ole Mørk Lauridsen		professor, vicepresident	ole_ml@post3.tele.dk
Lars Kristian Legaard		ingeniør	brugsebakken@tdcadsl.dk
Laila Zwisler		cand.scient. Teknologihistorie DTU	lazw@fysik.dtu.dk

HITEK markerer sit 30 års jubilæum

Onsdag d. 17. marts 2027 kl. 14 - 18

Temaet for jubilæumsdagen vil være:

Danmarks Ingeniørakademi 1957 – 1994 Arr. nr. 362155